

MIGRÁCIÓKUTATÓ INTÉZET

Különös szövetség: Baloldali pártok és muszlim szavazók egyes nyugat-európai országokban

Veszprémy László Bernát elemzése

Tanulmányunk egyes nyugat-európai baloldali pártok muszlim szavazatokat elnyerni kívánó taktikáit és a muszlim szavazók pártpreferenciáit vizsgálja, különös tekintettel a Munkáspártra és a brit viszonyokra. Kutatásunk során kiemelten vizsgáltuk a modern antiszemita retorikát mint a progresszív baloldal és a muszlim szavazók közötti kapcsolatteremtés módszerét.

Baloldali pártok versengése „a muszlim szavazatokért”

Gudrun Krämer iszlám-kutató német történész megállapítása, miszerint „az iszlám-tudományok terén ma aligha akad érzékenyebb és ellentmondásosabb téma, mint a muszlim antiszemitizmus kérdése”, melyhez „a kutatók régóta csak hezitálva nyúlnak hozzá” annak politikai vonatkozásai okán.¹ A nyugat-európai baloldal és a muszlim háttérű szavazók megnyerésének kérdése, illetve az ebből fakadó progresszív antiszemitizmus annak ellenére vitatott, hogy tengerentúli választások során nyíltan beszélnek az „etnikai szavazatokról”,² s hogy a politológiai szakirodalom vizsgálja a „katolikus szavazat” alakulását,³ a „zsidó szavazatokat”,⁴ de akár még az erdélyi magyarok szavazási tendenciáiról is olvashatunk részletes tanulmányokat.⁵ Egyes tanulmányok még azt is vitatják, hogy létezne „muszlim szavazat”,⁶ más szakértők – mint Vincent Geisser francia szociológus – amellet érvelnek, hogy a „muszlim szavazat” egy társadalmi konstrukció.⁷ Ugyan a „muszlim szavazat” a napi európai médiában

¹ Gudrun Krämer: Anti-Semitism in the Muslim World. A Critical Review. *Die Welt des Islams*, 46:3 (2006), 243-276, itt 243.

² Karen Bird: “We are Not an Ethnic Vote!” Representational Perspectives of Minorities in the Greater Toronto Area. *Canadian Journal of Political Science*. 48:2 (2015), 249-279.

³ Matteo Vergani: When Catholics turn right: the effects of the Islamic terrorism threat on the fragmented Catholic Italian voters. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 42:11 (2016), 1885-1903.

⁴ Gil Troy: *The Jewish Vote: Political Power and Identity in US Elections* (kézirat, 2017). Lásd: <http://rudermanfoundation.org/wp-content/uploads/2017/11/Jewish-Vote-Ruderman-Program.pdf> (utolsó letöltés: 2017. november 2.)

⁵ Kiss Tamás: Beyond the Ethnic Vote: Shifting Determinants of the Electoral Behavior of Transylvanian Hungarians. *Problems of Post-Communism* (2017). Lásd online: <http://politicalscience.ceu.edu/sites/politicalscience.ceu.hu/files/attachment/event/1520/kisstamasseminarpaperbe v8i.pdf> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

⁶ Salima Bouyarden: Political participation of European Muslims in France and the United Kingdom. In: *Muslim Political Participation in Europe*. Szerk. Jorgen Nielsen (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2013), 102-128, itt 116.

⁷ http://www.collectifvan.org/article_print.php?id=8282 (utolsó letöltés: 2018. november 1.)

„érzékeny témának” számít,⁸ csupán ezért – ismét Krämer szavaival élve – „nem hallgathatnak el a kutatók, főleg, mikor mások heves közéleti vitákat folytatnak a kérdésben”.⁹ Donley T. Studlar brit politológus szerint az „etnikai szavazat” léte valóban megállapítható olyan választások során, ahol „egy etnikai csoport a választásra jogosultak kellően nagy részét képezi” ahhoz, hogy rajtuk múljon egy választás végeredménye.¹⁰

Levonhattak-e olyasfajta konklúziót a nyugat-európai progresszív pártok a növekvő európai bevándorló háttérű társadalom láttán, hogy az elnyomottak ügyének baloldalon hagyományos képviselőjét a bevándorlókra is ki kell terjeszteni? Hogy a napi publicisztikában előkerülő megállapításra utaljunk: „Leccserélte-e” a baloldal a munkásosztályt a bevándorlókra?¹¹ A problémakört kétségkívül azonosították: David Miliband, a brit Munkáspárt prominens képviselője 2011-ben a párt akkori vereségeit a baloldal bevándorlókkal ápolt „túl szoros kapcsolatára” vezette vissza. Véleménye szerint „a munkásosztály elhagyta a szociáldemokráciát”, mert „szerintük a bevándorlás hatalmas probléma, s ebben [é. a bevándorlás támogatásában] a baloldal minimum gyanús, de inkább bűnös”.¹²

A jelenségre a baloldali pártok számos módon reagáltak, melyek közül csak egyik a bevándorlók szavazati jogának kiterjesztése. Han Kyung Joon amerikai politológus szerint minél baloldalibb egy politikai párt Európában, annál liberálisabb bevándorláspolitikát folytat.¹³ A szélsőbaloldali spanyol Podemos példának okáért deklarálta a frissen érkezett bevándorlók támogatásának megnyeréséért javasolta a spanyol szavazati jog kiterjesztését.¹⁴ A javaslat mögött racionális megfontolások állnak: olasz felmérések alapján elmondható, hogy a frissen érkezett bevándorlók döntő többsége a baloldalt támogatja.¹⁵ Emellett a muszlim vezetők aktivizálása is ismert a választási kampányokban. Rafaela Dancygier, a Princeton Egyetem politológusa szerint „Londontól Brüsszelen át Rotterdamiig gyakran azon dőlnek el a választások, hogy ki támaszkodott jobbra a klánok vezetőire és az imámokra”.¹⁶ Egy brit választásokat elemző kutatás szerint 2002 és 2010 között a brit Munkáspárt célzottan muszlim jelölteket indított azokon a területeken, ahol a muszlimok aránya kiemelkedően magas.¹⁷ Mivel a Munkáspárt központilag ritkán szól bele a jelöltek kiválasztásába, s inkább általános elveket ad ki helyi szervezeteinek, a kutatás eredményének tükrében általános elvárásról beszélhetünk.¹⁸ Azon területeken, ahol a progresszív tábor és a muszlim közösséget egyaránt meg akarják szólítani, kiemelkedő arányban indítanak muszlim nőket a választásokon: ők a női reprezentáció és a kisebbségi érdekképviselőt ügyét egyaránt szolgálják. Utóbbi stratégia különösen jellemző Ausztriában és Németországban, illetve valamivel kisebb mértékben Belgiumban és az Egyesült Királyságban.¹⁹

---

⁸ <https://theconversation.com/is-there-such-a-thing-as-a-muslim-vote-in-france-76058> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

⁹ Krämer: Anti-Semitism in the Muslim Word. I. m. 243.

¹⁰ Donley T. Studlar: The ethnic vote, 1983: Problems of analysis and interpretation. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 11:1-2 (1983), 92-100, itt 92.

¹¹ <https://www.economist.com/bagehots-notebook/2018/07/06/labour-is-no-longer-the-party-of-the-traditional-working-class> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

¹² Idézi: Rafael Dancygier: The Left and Minority Representation: The Labour Party, Muslim Candidates, and Inclusion Tradeoffs. *Comparative Politics*, 46:1 (2013), 1-21, itt 1.

¹³ Han Kyung Joon: When Will Left-Wing Governments Introduce Liberal Migration Policies? An Implication of Power Resources Theory. *International Studies Quarterly*, 59:3 (2015), 602-614, itt 602.

¹⁴ Davide Rocchetti: *How does the European left-wing populism manage the immigration issue? The case of Podemos*. Tilburg University MA Thesis, 2018. 26.

¹⁵ Giovanni Zincone: *Da sudditi a cittadini. Le vie dello stato e le vie della società civile* (Bologna: Il Mulino, 1992), 255.

¹⁶ <https://www.foreignaffairs.com/articles/europe/2018-02-06/muslim-voters-and-european-left> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

¹⁷ Dancygier: The Left and Minority Representation. I. m. 2.

¹⁸ Dancygier: The Left and Minority Representation. I. m. 3.

¹⁹ <https://www.foreignaffairs.com/articles/europe/2018-02-06/muslim-voters-and-european-left> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

Amennyiben egyes politológusok – mint Dancygier – szerint beszélhetünk a progresszív pártok célzottan muszlimokat megszólító taktikájáról, akkor az eredmények tükrében ezt a taktikát – saját szempontjukból – sikeresnek ítéltjük. Az Egyesült Királyságban a Manchesteri Egyetem BRIN (*British Religion in Numbers*) projektjének adatai alapján a muszlimok 85%-a a Munkáspártra szavazott a 2017-es parlamenti választáson.²⁰ A BRIN adatai és más kutatók szerint is ugyanez a tendencia volt megfigyelhető 2005 és 2015 között is.²¹ Dilwar Hussain, a Coventryi Egyetem kutatója meg is állapította 2004-es, brit muszlimok politikai szerepvállalását vizsgáló tanulmányában, hogy „a [brit] muszlimok hagyományosan a Munkáspárt lelkes támogatói”.²² Az Egyesült Királyságban nem csupán a brit muszlimok baloldali szimpátiájáról, hanem a brit baloldalba integrálódásukról, s általuk befolyásolt politikai döntésekről is beszélhetünk. A muszlimok az 1960-as évektől kezdve számos módon bekapcsolódtak a szigetország politikai életébe: politikai pártokban jelöltek állítanak, lobbicsoportokat képeznek, önkormányzati képviselőket adnak, de saját politikai pártot²³ is alapították már.²⁴ Az első brit muszlim önkormányzati képviselőt (*councillor*) 1970-ben választották meg, egy 2000-es adatsor szerint pedig akkor már 219 muszlim önkormányzati képviselő volt az országban, közülük 166 munkáspárti. (Rajtuk kívül 27 liberális demokratáról, 20 konzervatívra és 6 egyéb pártkötődésű képviselőről tudott a szakirodalom).²⁵ A kétezres évek elején már ismert volt a brit „Vote Smart” („Szavazz okosan!”) mozgalom, melyet muszlim orgánusok (*Q-News*, *Muslim News*) és a brit muszlimokat összefogó *Muslim Council of Britain* támogatták. A mozgalom lényege a muszlim lakosság alapján elérhető önkormányzati helyek maximális számának kiszámolása, és stratégiai szavazásra biztatás volt.²⁶

A brit muszlim önkormányzati képviselők között a baloldaliak a legutóbbi két önkormányzati választás során is erősen felülreprezentáltak voltak. 2014-ben az összes brit muszlim önkormányzati képviselő 84%-a, 2018-ban pedig 89%-a volt a Munkáspárt tagja. A muszlim önkormányzati képviselők az összes önkormányzati képviselő 6,5% és 8,6%-át tették ki 2014-ben, illetve 2018-ban. Az önkormányzati helyek számát egyébként nagymértékben csökkentették a két választás között, ám a muszlim önkormányzati képviselők arányának növekedését ez sem befolyásolta.²⁷ Az ugyan kérdés marad, hogy a brit Munkáspárt miért a bevándorló rétegeket célozta meg az üzeneteivel, ám Hussain szerint az ismert, hogy a bevándorlók miért preferálják a Munkáspártot: annak toleráns jelszavai, illetve a vele szövetséges szakszervezetekhez kötődésük miatt.²⁸

1. táblázat: *Brit muszlim önkormányzati képviselők száma pártok szerint*

Jelölő párt neve	2014	2018
Munkáspárti	277	341
Konzervatív	19	20

²⁰ <http://www.brin.ac.uk/2017/religious-affiliation-and-party-choice-at-the-2017-general-election/> (utolsó letöltés: 2017. november 2.)

²¹ <http://www.brin.ac.uk/2017/religious-affiliation-and-party-choice-at-the-2017-general-election/> (utolsó letöltés: 2017. november 2.); Dilwar Hussain: Muslim Political Participation in Britain and the Europeanisation of Fiqh. *Die Welt des Islams*, *rafalea*44:3 (2004), 376-401. 390.

²² Dilwar Hussain: Muslim Political Participation in Britain and the Europeanisation of Fiqh. *Die Welt des Islams*, *rafalea*44:3 (2004), 376-401. 390.

²³ Islamic Party of Britain, 1989. A párt legjobb eredménye 3% volt egy időközi helyhatósági választáson, majd rövidesen összeomlott.

²⁴ A brit muszlimok politikába belépésének kezdeteihez lásd: Dilwar Hussain: Muslim Political Participation in Britain and the Europeanisation of Fiqh. *Die Welt des Islams*, 44:3 (2004), 376-401. 389.

²⁵ Dilwar Hussain: Muslim Political Participation in Britain and the Europeanisation of Fiqh. *Die Welt des Islams*, 44:3 (2004), 376-401. 389.

²⁶ Dilwar Hussain: Muslim Political Participation in Britain and the Europeanisation of Fiqh. *Die Welt des Islams*, 44:3 (2004), 376-401. 390.

²⁷ <http://muslimnews.co.uk/newspaper/home-news/400-muslim-councillors-elected/> (utolsó letöltés: 2018. november 1.)

²⁸ Dilwar Hussain: Muslim Political Participation in Britain and the Europeanisation of Fiqh. *Die Welt des Islams*, 44:3 (2004), 376-401, itt. 391.

Liberális demokrata	7	18
Egyéb	24	1
Összesen	327	380

Forrás: <http://muslimnews.co.uk/newspaper/home-news/400-muslim-councillors-elected/> (utolsó letöltés: 2018. november 1.)

Hasonló eredményeket mutat két másik, nagy bevándorló közösséggel rendelkező nyugat-európai ország vizsgálata is. Franciaországból már 1988-ból rendelkezünk olyan adatokkal, amelyek a francia muszlimok baloldali szimpátiáit támasztják alá.²⁹ Cesari Jocelyne, a Birminghami Egyetem politológusa 1991-ben közölte kutatása eredményeit, melyek a francia muszlimok progresszív pártokat támogató tendenciáit mutatták.³⁰ Claude Dargent, a Párizsi Egyetem szociológusa ugyanilyen következtetésre jutott 2003-as tanulmányában.³¹ A 2007-es francia elnökválasztás eredményeiről konkrét statisztikákkal rendelkezünk: az első fordulóban a muszlim szavazók 64%-a szavazott Ségolène Royal szocialista jelöltre, 19% François Bayrou jobbközép jelöltre és 1% Nicolas Sarkozy jobboldali jelöltre.³² A második fordulóban Royal táborát erősítette a szavazó muszlimok 95%-a.³³ Mindez alátámasztotta Sylvain Brouard és Vincent Tiberj francia politológusok 2005-ös konklúzióját: könyvükben ők „a muszlimok masszív balra szavazásáról” értekeztek.³⁴

Hasonló képet mutatnak a belgumi választások is. A 2004-es regionális választások során a szavazásra jogosult muszlimok 45,7%-a támogatta a szocialistákat, 13,3%-a a liberálisokat, és csupán 7,1%-a a kereszténydemokratákat.³⁵ Fatima Zibouh belga szociológus szerint a 2007-es parlamenti választás megerősítette a muszlim szavazók „szoros baloldali elköteleződésének” tételét: ekkor a szavazásra jogosult muszlimok 42,3%-a szavazott a szocialistákra, 16,7%-a a kereszténydemokratákra, 14,7%-a a liberálisokra, és 12,2%-a az Ecolo zöldpártra.³⁶ Céline Teney és Dirk Jacobs belga szociológusok arra jutottak, hogy a belgumi muszlim fiatalok szavazási tendenciái a jövőben sem fognak megváltozni: a 2007-es választások előtt készített, bevándorló háttérű középiskolás fiatalokra fókuszáló felmérésük szerint a marokkói és török háttérű fiatalok a szocialistákra terveztek szavazni.³⁷ Szintúgy a baloldal és a belga muszlimok politikai kötődését erősíti az a tény, hogy 1989 és 2009 között Brüsszel Fővárosi Régió parlamenti képviselőinek muszlim tagjai egy összesítés minden évében többségében szocialisták voltak.³⁸ 2003-ban, amikor a 18 év alatti brüsszeliak mintegy 25%-a muszlim volt, Zibouh megállapította, hogy „olyan választói tömböt képviselnek, amelyet a jövőben nem lehet figyelmen kívül hagyni”,³⁹ tekintettel azóta is bővülő arányukra, e tétel napjainkban sokszorosan igaz.

A nyugat-európai muszlim lakosság és a baloldali értékek

Sara Silvestri, a londoni City University elsősorban muszlim nők integrációjával foglalkozó politológusa érdekes megállapítást tett egy 2009-es tanulmányában. Az Európai Parlament különböző

²⁹ Anne Muxel: Les attitudes socio-politiques des jeunes issus de l'immigration maghrébine en région parisienne. *Revue française de science politique*, 38:6 (1988), 925-940.

³⁰ Jocelyne Cesari: Attitudes politiques et culture religieuse de la population musulmane issue de l'immigration. *MIRE Info*, 23. (1991. június), 42-53.

³¹ Idézi: Fatima Zibouh: Muslim Political Participation in Belgium: An Exceptional Political Representation in Europe. In: *Muslim Political Participation in Europe*. Szerk. Jorgen Nielsen (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2013), 17-33, itt 23.

³² Imene Ajala: The Muslim Vote and Muslim Lobby in France: Myths and Realities. *University of Wollongong in Dubai Papers*, 2010. 11.

³³ Zibouh: Muslim Political Participation. I. m. 20-21.

³⁴ Sylvain Brouard, Vincent Tiberj: *Français comme les autres? Enquête sur les citoyens d'origine maghrébine, africaine et turque*. Paris: Presses de Sciences Po, 2005. Idézi: Zibouh: Muslim Political Participation. I. m. 21.

³⁵ Zibouh: Muslim Political Participation. I. m. 21.

³⁶ Uo.

³⁷ Céline Teney, Dirk Jacobs: Students in Brussels from an immigrant background and their first vote. An analysis of voting intentions for the 2007 federal elections. *Brussels Studies*, 34:30 (2009). Idézi: Zibouh: Muslim Political Participation. I. m. 21.

³⁸ Zibouh: Muslim Political Participation. I. m. 23.

³⁹ Zibouh: Muslim Political Participation. I. m. 28.

frakciói által benyújtott, iszlám vallási jog kiterjesztésével foglalkozó javaslatokat elemezve arra jutott, hogy „általánosságban megfigyelhető tendencia, hogy a muszlimbarát hozzáállás az európai zöld és baloldali pártok körében kiemelkedő”. Silvestri ehhez azt is hozzátette, hogy ugyanezen pártok más vallásokkal szemben – példának okáért a katolicizmussal szemben – kimondottan ellenségesek.⁴⁰ Eredménye akár azt a feltételezést erősítheti, hogy a progresszív pártok kiemelt figyelemmel és megértéssel kezelik az értékrendjükkel egyébként nem feltétlenül összeegyeztethető iszlámot.

Mindez különösen érdekesítő, hiszen amennyiben az európai muszlim lakosság bizonyos kérdésekben – így az abortusz, a zsidóság megítélése vagy a melegjogok – gyakorta az erősen jobboldali európaiakkal azonos nézeteket vall,⁴¹ úgy felmerül a kérdés: vajon miért nem a jobboldalt támogatják ezek a muszlimok, és esetleg nem lehet-e beszélni egyfajta muszlim felülreprezentáltságról a konzervatív táborban? Jytte Klausen, a Brandeis Egyetem politológusa szerint a szakirodalom tükrében nem lehet alátámasztottnak tekinteni azt az elképzelést, miszerint a vallásos muszlimok jobboldaliak lennének.⁴² Ugyan ismert néhány muszlim politikus, akik a holland bevándorlásellenes pártok, vagy a francia Nemzeti Front soraiban politizálnak, számuk azonban elenyésző az egyéb pártot választó muszlim politikusok mellett.⁴³

Klausen interjúi szerint a jobboldaltól elsősorban annak keresztény identitást hangsúlyozó elemei riasztották el a muszlim politikusokat: „Azon muszlimok, akik egyébként a konzervatív pártokat támogatták volna, nem érezték elfogadottnak magukat a jobboldal, elsősorban annak azon eleme miatt, hogy a keresztény identitást a nemzeti identitás részének tekinti”. Eközben a baloldal is ellentmondásos választás lehet: „Francia muszlim [politikusk] keserűen panaszkodtak a Szocialista Párt vallásos önkifejezéssel szembeni türelmetlensége”, illetve a baloldal abortuszra és melegjogokra való nyitottsága miatt.⁴⁴

Egy 165 európai muszlim politikus és vezető aktivista körében a vallásosság fontosságát vizsgáló felmérés arra jutott, hogy még az iszlámot „nem fontosnak” tartó muszlimok is nagyon alulreprezentáltak a jobboldali pártok körében, az iszlámot „néha fontosnak” tartó muszlimok pedig még magasabb arányban vesznek részt zöld⁴⁵ és baloldali pártok soraiban, ami az iszlámot „nagyon fontosnak” tartó politikusok estében is igaz. Utóbbi két csoportban különösen a zöld pártokban voltak felülreprezentálva az iszlámot valamilyen szinten fontosnak tartó politikusok.

2. táblázat: Az iszlám hit személyes fontossága politikai irányultság szerint

	Az iszlám nem fontos	Az iszlám néha fontos	Az iszlám nagyon fontos
Jobboldal	11,4%	6,3%	5,7%
Közép (zöld)	31,5%	53,1%	64,8%
Baloldal	57,1%	40,6%	29,5%

Forrás: Jytte Klausen: Europe's Muslim Political Elite: Walking a Tightrope. *World Policy Journal*, 22:3 (2005 ősz), 65. oldal

⁴⁰ Sara Silvestri: Islam and Religion in the EU Political System. *West European Politics*, 32:6 (2009 november), 1212-1239, itt 1225.

⁴¹ Erre utal: Jytte Klausen: Europe's Muslim Political Elite: Walking a Tightrope. *World Policy Journal*, 22:3 (2005 ősz), 61-68, itt 66.

⁴² Jytte Klausen: Europe's Muslim Political Elite: Walking a Tightrope. *World Policy Journal*, 22:3 (2005 ősz), 61-68, itt 65.

⁴³ Jytte Klausen: Europe's Muslim Political Elite: Walking a Tightrope. *World Policy Journal*, 22:3 (2005 ősz), 61-68, itt 66.

⁴⁴ Jytte Klausen: Europe's Muslim Political Elite: Walking a Tightrope. *World Policy Journal*, 22:3 (2005 ősz), 61-68, itt 66.

⁴⁵ A szerző a zöld (azaz természetvédelmet előtérbe helyező) pártokra a „közép” kifejezést használta. Sajátos szóhasználatát itt indokolta: Jytte Klausen: Europe's Muslim Political Elite: Walking a Tightrope. *World Policy Journal*, 22:3 (2005 ősz), 61-68.

Dancygier a következőképp fogalmazta meg az ellentmondást: a baloldali pártok „szekulárisak és progresszívek, míg az európai muszlim közösségek nem azok. A muszlim közösségek jóval vallásosabbak, társadalmi kérdésekben konzervatívak, a nemi sztereotípiák terén pedig patriarkálisak”. Eközben azonban „éppen a legkonzervatívabb muszlim közösségek képesek tömegesen az urnák elé vinni tagjaikat”, így ha nem szólítják meg őket a baloldali pártok, azzal „kiteszik magukat a muszlim szavazatok, s így a választások elvesztésének”.⁴⁶ Az erősen vallásos muszlimok tehát megkerülhetetlen tényezőnek látszanak a nyugat-európai baloldal számára a muszlim szavazók megszólításában. Abban pedig szűkebb értelemben vizsgált pártunk – a brit Munkáspárt – eltérő oldalról érkező kritikái is egyetértenek, hogy a radikális iszlám megtűrése antiszemitizmust csempészett a brit progresszív soraiba.⁴⁷

Muszlim antiszemitizmus és a baloldal

A fentiekben tehát a következőket állapítottuk meg: a nyugat-európai baloldal tudatos taktikával igyekszik elnyerni a muszlim szavazatokat. Releváns felmérések szerint a nyugat-európai muszlim szavazók döntő többsége a baloldali pártokat preferálja. A mozgósításban kiemelt szerepet játszanak az erősen konzervatív muszlimok, akik minden vallásosságuk ellenére a szekuláris, progresszív pártokat preferálják. Itt érdemes röviden kitérni arra, hogy a brit baloldal a cionizmus egykori támogatójából miképp vált napjaink egyik leginkább anticionista progresszív tömörülésévé Európában. Szintúgy érdemes megvizsgálni azt a kérdést, hogy van-e köze a brit baloldal immár hírhedt antiszemitizmusának⁴⁸ a muszlimok pártba integrálódásához, illetve a muszlim szavazatok elnyerését célzó taktikájához.

Izrael – mint a holokauszt szenvedéseiből felemelkedő, szocialista mezőgazdasági kollektívákra (*kibucokra*) épülő ország – a nyugati baloldal „üdvöskéjének” számított az 1960-as évek végéig. Az 1967-es hatnapos háború nem csak Izrael sebezhetőségére, hanem katonai hatalmára is rámutatott. Megannyi vallásos zsidó ekkor kezdett el először szimpatikusan tekinteni Izraelre, ám az „ellenoldalon” is mozgolódás támadt: Seymour Martin Lipset szociológus szerint a baloldal és Izrael szövetsége 1969-re határozottan „elmúlt”, s mint hozzátette, „már nem is valószínű, hogy feltámad”.⁴⁹ Michel Feher belga író szerint a ’67-es háború okán „a zsidók elvesztették helyüket a [progresszívek által elképzelt] Nyugat-ellenes frontban”, „ingatag helyzetben hagyva őket, immár az elnyomók soraiban”.⁵⁰ Efraim Sicher, a Ben-Gurion Egyetem történésze szerint a brit antiszemitizmus alakulásához erősen hozzájárult még „az anticionista platformhoz csatlakozás”, illetve ezzel párhuzamosan a „radikális iszlámmal kötött szövetség”. A történész ezzel magyarázza a londoni utcák baloldali-arab tüntetési során látható meghökkentő képeket: „Különös szövetség ez: a Munkáspárt, a brit muszlimok és a Neturej Karta”⁵¹

---

⁴⁶ <https://immigrationlab.org/2017/09/15/the-european-lefts-wary-embrace-of-muslim-voters/> (utolsó letöltés: 2018. november 1.)

⁴⁷ <https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/jul/07/labour-antisemitism-jeremy-corbyn> (utolsó letöltés: 2018. november 2.); <https://www.economist.com/britain/2018/03/31/jeremy-corbyns-anti-semitism-problem> (utolsó letöltés: 2018. november 2.); <https://www.nybooks.com/daily/2018/08/17/behind-the-anti-semitism-crisis-of-jeremy-corbyns-labour-party/> (utolsó letöltés: 2018. november 2.); <https://www.haaretz.com/opinion/.premium-why-labour-won-t-confront-muslim-anti-semitism-1.5379387> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

⁴⁸ Ennek leginkább egyértelmű kifejeződése 2018 nyarán volt, mikor is a legnagyobb brit zsidó szervezetek közös tüntetést szerveztek a Munkáspárt antiszemitizmusa és a Corbyn arra adott válaszai okán: <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2018/08/british-jews-find-their-voice/566435/> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

⁴⁹ Seymour Martin Lipset: „*The Socialism of Fools*”: *The Left, the Jews, and Israel* (New York, NY: Anti-Defamation League, 1969), 128.

⁵⁰ Michel Feher: *The Schisms of ’67: On Certain Restructurings of the American Left, from the Civil Rights Movement to the Multiculturalist Constellation*. In: *Blacks and Jews: Alliances and Arguments*. Szerk. Paul Berman (New York: Delacorte, 1994), 268, 278.

⁵¹ A Neturej Karta ortodox zsidó irányzathoz jó bevezetést ad: <https://www.thejc.com/comment/comment/who-are-the-neturei-karta-1.444090> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

anticionista ortodox zsidói” együtt tüntetnek Izrael ellen.⁵² Colin Shindler, a londoni *Keleti és Afrikai Tanulmányok Egyetem* oktatója és a cionizmus történetének szaktekintélye szerint a baloldali brit orgánusok elsősorban a palesztin kérdés kapcsán kezdtek el páranab és muszlim érdekekkel szimpatizálni.⁵³ Hasonló álláspontra helyezkedett két brit zsidóságtudató történész, Paul Bogdanor és Robert S. Wistrich is.⁵⁴ Utóbbi azt emelte ki, hogy a brit baloldal leghevesebben antiszemita megszólalásai a Munkáspárti muszlimokhoz köthetők.⁵⁵ Matti Bunzl osztrák antropológus szavaival: „[Az antiszemitizmus] korábban a szélsőjobboldali nacionalizmus álcáját viselte, ma a szélsőbaloldali antikolonializmus, antikapitalizmus és antiglobalizmus ruháját hordja”.⁵⁶

A muszlim szavazók baloldali mozgósításában alkalmanként valóban a legszélsőségesebb antiszemiták is szerepet kaptak. 2010-ben botrány kerekedett az Egyesült Királyságban, amikor kiderült, hogy két munkáspárti politikus, Harriet Harman és Ed Miliband egy rendezvényen szólalt fel Azad Alival, az *Islamic Forum of Europe* (IFE) szövívőjével, ismert szélsőséggel.⁵⁷ Az IFE honlapja számos antiszemita tartalmat vonultatott fel a brit *Jewish Chronicle* 2010-es cikke szerint. Oldaluk Izraelre „cionista terrorállamként” utalt, maga Ali pedig nyilvánosan is kifejezte támogatását a Hamász vezetője, Ismail Haniyeh iránt.⁵⁸ 2004-ben Ken Livingstone, a Munkáspárt londoni főpolgármester-jelöltje Yusuf al-Qaradawi muszlim hitszónokot, a Muszlim Testvériség hírhedten homofób és antiszemita tagját hívta meg a kampányában szónokolni.⁵⁹ Maga Livingstone 2005-ben „háborús bűnösnek” nevezte Ariel Saron izraeli miniszterelnököt,⁶⁰ s az elmúlt évek során, immár ex-főpolgármesterként sem mentes antiszemita botrányoktól. Nyugdíjba vonulása óta számos alkalommal megismételte – egyébként már a ’80-as években is vallott – nézetét, miszerint Adolf Hitler német diktátor „cionista” lett volna.⁶¹ London jelenlegi pakisztáni származású, munkáspárti főpolgármestere Sadiq Khan 2001-ben jogászként védte Louis Farrakhan – szélsőséges nézetei miatt az Egyesült Királyságból kitiltott – afroamerikai muszlim hitszónokot, akit extrém zsidóellenes megszólalásai ellenére sem tartott antiszemitának.⁶² Főpolgármesterként ugyan tett bizonyos lépéseket az egyre inkább elharapózódó antiszemitizmus londoni visszafogására (Hezbollah-zászlók betiltása, Izraelt gyalázó plakátok leszedetése)⁶³, ezzel párhuzamosan a brit sajtóban számos szélsőséges iszlamistával ápolt korábbi kapcsolatát feltárták.⁶⁴

---

⁵² Efraim Sicher: *The Image of Israel and Postcolonial Discourse in the Early 21st Century: A View from Britain*. *Israel Studies*, 16:1 (2011), 1-25, itt 10-11.

⁵³ Colin Shindler: *Reading the „Guardian”. Jews, Israel-Palestine and the Origins of Irritation*. In: *Jews, Muslims and Mass Media*. Szerk. Tudor Parfitt (London: Routledge, 2003), 157-177.

⁵⁴ Paul Bogdanor: *Manifestations of Antisemitism in British Intellectual and Cultural Life*. In: *Resurgent Antisemitism. Global Perspectives*. Szerk. Alvin H. Rosenfeld (Bloomington: Indiana University Press, 2013), 65-94, kül. 72.; Robert S. Wistrich: *Anti-Zionist Connections. Communism, Radical Islam and the Left*. In: I. m. 402-424.

⁵⁵ Wistrich: *Anti-Zionist Connections*. I. m. 410-414.

⁵⁶ Matti Bunzl: *Between Anti-Semitism and Islamophobia: Some Thoughts on the New Europe*. *American Ethnologist*, 32:4 (2005 november), 499-508, itt 499.

⁵⁷ <https://www.dailymail.co.uk/news/article-1247432/Ministers-slammed-speaking-meeting-Muslim-justified-killing-British-troops.html> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

⁵⁸ <https://www.thejc.com/news/uk-news/fear-over-islamist-tower-hamlets-mayor-1.19034> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

⁵⁹ <https://www.theguardian.com/politics/2004/sep/28/uk.london> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

⁶⁰ <https://www.theguardian.com/politics/2005/mar/04/society.london> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

⁶¹ <https://www.timesofisrael.com/top-historians-take-down-livingstons-claim-that-hitler-supported-zionism/> (utolsó letöltés: 2018. november 2.); <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/ken-livingstone-hitler-labour-barnet-jewish-voters-local-elections-tory-a8336016.html> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

⁶² <https://www.dailymail.co.uk/news/article-3454560/Sadiq-Khan-defends-legal-work-representing-man-described-white-people-devils-insisting-worst-people-need-defence.html> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

⁶³ <https://forward.com/fast-forward/376486/london-s-muslim-mayor-calls-for-complete-ban-on-hezbollah/> (utolsó letöltés: 2018. november 2.); <https://www.politicshome.com/news/uk/political-parties/labour-party/news/98018/excl-sadiq-khan-condemns-offensive-anti-israel-bus> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

⁶⁴ <https://www.dailymail.co.uk/news/article-3544846/With-friends-like-Sadiq-Khan-fit-run-London-Labour-MP-s-dealings-Islamic-extremists-raise-doubts-suitability-London-s-mayor.html> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

Az elmúlt két év pedig a brit Munkáspárt „antiszemita-botrányainak éveiként” jellemezhető. 2016 augusztusában a Munkáspárt kénytelen volt visszahívni Naz Shah pakisztáni származású parlamenti képviselőjét, mert a politikusnő közösségimédia-oldalán brit-izraeliek Amerikába „deportálására” tett javaslatot.⁶⁵ Shaht 2017-ben ismét a parlamentbe juttatta a Munkáspárt, 2018 júliusában pedig megtette nőjogi és esélyegyenlőség-ügyi árnyékminiszterének. 2018 márciusában arra derült fény, hogy a párt elnöke, Jeremy Corbyn egy olyan baloldali, palesztin ügyet támogató közösségimédia-csoport tagja volt, melynek felületén klasszikus antiszemita képeket és összeesküvés-elméleteket osztottak meg.⁶⁶ Ugyanabban a hónapban kiderült, hogy Corbyn egy 2012-es közösségimédia-bejegyzésében egy antiszemita graffiti eltávolítása ellen szólalt fel.⁶⁷ 2018 májusában izraeli lapok jelentették, hogy Corbyn 10 éve kapcsolatot ápol Paul Eisen történésszel, közismert holokausz-tagadóval. Corbyn és Eisen közös konferencián is részt vett, mely az izraeli-palesztin konfliktus arab civil áldozatairól emlékezett meg.⁶⁸ 2018 augusztusában egy 2013-as beszéde került nyilvánosságra, melyben kifejtette, hogy a „brit cionisták” „nem értik a brit humort”, „dacára annak, hogy már generációk óta itt élnek”, ám ígéretet tett rá, hogy mind a brit humort, mind pedig a történelmet „meg fogjuk értetni velük”.⁶⁹ A párt antiszemita botrányai és az izraeli-palesztin konfliktus kapcsolatát mutatja az is, hogy a Munkáspárt 2016 és 2018 szeptembere között nem volt hajlandó elfogadni az *International Holocaust Remembrance Alliance* antiszemitizmus-definícióját, mely magában foglalta Izrael nácihoz hasonlítását is. A Munkáspárt végül egy a „palesztin szabadság” melletti állásfoglalást követően volt hajlandó teljes egészében elfogadni a definíciót, sajtóhírek szerint Corbyn kifejezett ellenzése mellett.⁷⁰

A Munkáspárt 2016-ban belső vizsgálatot kezdeményezett a pártban tapasztalható antiszemitizmus ügyében. A vizsgálatot Shami Chakrabarti bengáli származású felsőházi tag, a brit sajtó szerint Corbyn „közeli barátja” vezette, és arra jutott, hogy nincsen antiszemitizmus a pártban, ellenben a „cionista” kifejezést a párt politikai ellenfelei „eltulajdonították”, és általánosságban a zsidókra használják.⁷¹ Chakrabarti szerint tehát a gond nem az antiszemitizmus, hanem a cionizmus. Corbyn válaszai a vádakra hasonlóak voltak: a graffitit „nem nézte meg eléggé”, a közösségimédia-csoportban „nem látta” az antiszemita posztokat, Eisen nézeteit „nem ismerte”. A legnagyobb brit zsidó hitközség, a *Board of Deputies of British Jews* 2018 márciusában közleményt adott ki, mely szerint Corbyn „rendszeresen antiszemiták oldalán mutatkozik, de mindig azt állítja, hogy nem látta vagy nem hallotta őket”.⁷² 2018 szeptemberében felmérés készült a brit zsidóság körében, mely arra jutott, hogy 85%-uk antiszemitának tartotta Corbynt.⁷³

---

⁶⁵ <https://www.theguardian.com/politics/2016/apr/27/naz-shah-suspended-labour-party-antisemitism-row> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

⁶⁶ <https://www.theguardian.com/politics/2018/mar/08/labour-suspends-party-members-in-antisemitic-facebook-group> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

⁶⁷ <https://www.bbc.co.uk/news/uk-43536830> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

⁶⁸ <https://www.telegraph.co.uk/news/2017/05/20/jeremy-corbyns-10-year-association-group-denies-holocaust/> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

⁶⁹ <http://labourbriefing.squarespace.com/home/2018/8/29/full-text-of-that-speech-by-jeremy-on-zionists-and-a-sense-of-irony> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

⁷⁰ <https://www.theguardian.com/politics/2018/sep/04/labour-adopts-ihra-antisemitism-definition-in-full> (utolsó letöltés: 2018. november 8.)

⁷¹ A riporthoz lásd: <http://www.39essex.com/wp-content/uploads/2016/06/Chakrabarti-Inquiry-Report-30June16.pdf> (utolsó letöltés: 2018. november 2.). A riport értékeléséhez és Chakrabarti Corbynhoz való viszonyához lásd: <https://www.theguardian.com/politics/2018/aug/24/corbyn-english-irony-video-reignites-antisemitism-row-labour> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

⁷² <https://www.reuters.com/article/us-britain-labour-antisemitism/british-jews-protest-against-labours-corbyn-over-anti-semitism-idUSKBN1H21H1> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

⁷³ <https://www.algemeiner.com/2018/09/13/overwhelming-85-of-british-jews-consider-corbyn-antisemitic/> (utolsó letöltés: 2018. november 2.)

Összegzés

Ahogy láthattuk, a „muszlim szavazat” mint politikai fogalom illeszkedik az „etnikai szavazat” (vagy vallási-kisebbségi szavazat) ismert kategóriájába. A szakirodalom szerint a nyugat-európai baloldali pártok a szavazatmaximalizálás céljából határozott taktikákat alkalmaznak a muszlim szavazóknak való megfelelésre (muszlim jelöltek indítása, erősen vallásos közösségi vezetők megnyerése). Taktikaik saját szempontjaikat tekintve eredményesnek bizonyulnak, ugyanis brit, francia és belga adatok alapján az elmúlt évek meghatározó választásai alatt a muszlim szavazók döntő többsége a baloldali pártokat preferálta. Brit adatok szerint a politikai aktivitást vállaló muszlimok többségében szintúgy a baloldali pártok sorait erősítik. Mint azt a szakirodalom utalásaiból láttuk, mindez szemben áll a progresszív pártok vállaltan szekuláris értékrendjével. Ennek ellenére az erősen vallásos muszlim politikusok többsége is progresszív pártokban politizál. A brit baloldal a muszlim szavazók megnyerésével párhuzamosan egyre erősebben Izrael-kritikus, alkalmanként nyíltan antiszemita retorikát kezdett alkalmazni. Ez különösen jellemző a brit Munkáspárt vezetésére és bevándorló háttérű politikusaira. E párt elnöke, Jeremy Corbyn nem volt képes megnyugtató magyarázatokat adni az antiszemitizmus pártján belüli jelenlétére. Friss felmérések szerint a brit zsidóság döntő többsége ezért antiszemitanak tekinti a brit Munkáspárt vezetőjét.